

18 VANHANMYLLYN MYLLYKOSKI

Hyvinkään keskustan länsipuolella virtaavan Van-taanjoen koskista kalaisimman sanotaan olevan Vanhanmyllyn Myllykoski.

19 SIIRTOLAPUUTARHA

Alueen ylläpitäjänä toimii Vanhanmyllyn siirtola-puutarhayhdistys. Alueella on yhteensä 136 palstaa.

20 SVEITSIN PORTAALI

Sveitsin portaali on kaupan alue, jossa toimii kaksi liikennepalveluasemaa sekä erikoiskaupan liikkeitä.

21 KONEEN KIERTOLIITTYMÄ

Kiertoliittymässä olevan hissejä ja hissikuiluja ku-vaavan tilateoksen on suunnitellut muotoilija Mikko Rikala 2010. Teoksen toteuttivat Kone Oyj ja Hyvinkään kaupunki yhdessä.

22 HIILTOMON TEOLLISUUSALUE, KONE JA KONECRANES

Carolus Lindbergin asemakaavassa vuodelta 1932 Hyvinkään teollisuusalueeksi oli varattu Hiiltomon alue. Hiiltomo-nimi viittaa paikalle aikaisemmin olleeseen tervatehtaaseen. Ensimmäiset yritykset olivat Hyvinkään Päre- ja Väri Oy sekä Tuottajain Mylly Oy, nykyinen Myllyn Paras Oy. Kone Oyj aloitti toimintansa siellä 1943 nosturituotannolla. His-sien valmistus Hyvinkäällä alkoi 1966. Arkkitehti Jaakko Laapotti suunnitteli hissitehtaan ja siihen kuuluvan Hyvinkää-symbolin eli 69 m korkean his-sitornin 1966. Nykyään nostureita valmistaa Kone-cranes Oyj.

23 TALVISILTA

Elementtilähiöt olivat Suomessa 1970-luvun keskei-nen ilmiö. Talvisillan nimi tulee todennäköisesti en-nen vanhaan Kytäjälle vieneestä talvitiestä. Alkuaan Talvisilta rakennettiin 1960-luvulla Koneen työsuhte-asuntoalueeksi. Alueen rakentaminen jatkui 1970-luvulle saakka ja nykyisellään se edustaa hyvin hyvin-kääläistä metsäympäristöön rakentamista. Alueen kadut on nimetty lintujen mukaan.

24 SVEITSIN MAJA

Majan suunnitteli kaupunginarkkitehti Eila Karaila. Harjakattoinen puusta ja harkkotiilestä rakennettu maja valmistui 1961.

25 SVEITSINPUISTO

Sveitsin harju on osa Salpausselkää, joka on syntynyt jääkauden aikana. Sveitsin suppa on ollut virkistys-käytössä jo 1870-luvulta lähtien. Alue kuului Yli-Mat-tilan tiluksiin, joka myi omistuksiaan 1917. Sveitsin alueen osti kruununvouti J. Strömsten. Hän myi ne liikemiesten perustamalle Schweiz Oy:lle. Kunta osti tilan 1924. Sveitsinpuiston alue on kokonaisuudes-saan noin 200 hehtaarin suuruinen ja noin puolet siitä on rauhoitettu luonnonsuojelualueeksi. Alueel-ta löytyvät hyvät marja- ja sienimetsät, lenkkeily-polut ja valaistut ladut.

26 SVEITSIN LUKOT

Lukot eli supat ovat syntyneet jääkauden aikana jään sulaessa. Sveitsinharjun suurimman lukon pohjan ja sen viereisen harjanteen laen välinen korkeusero on 34 metriä. Supan rinteellä ollut iso hyppyrimäki purettiin 2012. Supassa on järjestetty monenlaisia tapahtumia kuten kesäjuhlia ja kruunuhäitä.

Välitä, muista – ennako.
LIIKENNETURVA

Liikenneturva.fi/väistämissäännöt

Toteutus ja kuvat: Hyvinkään kaupunki 2023
www.hyvinkaa.fi/teemakartat

27 SVEITSIN UIMALA

Yhden Suomen vaikuttavimmista uimaloista on suunnitellut hyvinkääläinen arkkitehti Raimo S.O. Valjakka kotikaupunkiinsa ja se on valmistunut 1969. Uimahallissa on lämmin lastenallas, virkistys- ja terapia-allas, kuusiratainen 25 m:n allas hyppyte-lineineen, saunatilat, pukutilat, tilaussaunaosasto ja Café Sveitsi. Vuonna 2021 valmistui uusi viisiratai-nen 25 m:n kuntouintiallas, joka on tehty teräkses-tä. Uimalan pihalla on kuvanveistäjä Terho Sakin komea pronssinen suihkulähdveistos "Hyöky", joka valmistui 1969. Sisällä uimahallin seinää koristaa hy-vinkääläisen kuvanveistäjän Timo Salmen "Sateen-kaaren sukeltajat"-mosaiikkiteos vuodelta 1997. Ulkouimalassa on laaja auringonottonurmi ja peli-alueita kauniin luonnon ympäröimänä.

28 HOTELLI

Hotellitoiminnan juuret Sveitsinpuistossa ovat 1970-luvulta. Alun perin rakennukset suunnitteli arkkitehti Martti Jaatinen ja ensimmäinen vaihe val-mistui 1974. Hotelli Rantasipi Sveitsi suljettiin syk-syllä 2015, mutta toiminta alkoi uudelleen syksyllä 2017 kokous- ja elämyshotellina. Hotellin liikuntati-lat, kuntosali, lasten sisäliikuntapuisto ja elokuvate-atterit palvelevat muitakin kuin hotellin asukkaita.

29 STAUDINGERIN MUISTOKIVI

Hankolainen rautakauppias Carl "Nupikalle" Stau-dinger, joka usein vieraili parantolassa, ihastui Sveitsiin ja pystytti Sveitsin supan äärelle muistoki-ven vuonna 1914 tekstillä: "Se Gud i naturen – Ha-vaitse Jumala luonnossa".

30 RAIVAAJATALO JA VAIVERON PROMENADI

Raivaajatalo on Raittiusyhdistys Raivaajien yhdis-tystalo, joka vihittiin käyttöön 1907. Se on Hyvin-kään vanhin yhdistystalo. Raittiuskokoukset ovat loppuneet, mutta talo on yhä suosittu erilaisten juhlien pitopaikka. Vaiveron promenadia pitkin Pa-rantolan vieraat kulkivat hevoskyydillä tai kävelen Sveitsiin. Promenadin varrella oli lukuisia puuhuvi-loita, joista osa oli majoituskäytössä.

Reitin pituus noin 20 km

1 VALTION VIRASTOTALO

Rakennuksessa sijaitsevat poliisi, kärjäoikeus ja maistraatti. Virastotalo valmistui 1987 ja sen suunnitteli Arkkitehtitoimisto Aarne von Boehm. Osittain rakennuksen paikalla ja siitä radanvarteen on sijainnut Koritsooninmäki, joka on saanut nimensä radan rakentamisen aikaan paikalla olleesta ojenuslaitoksesta (korrektionsanstalt). Vangit työskentelivät ratatöissä. Koritsooninmäellä oleva punainen talo on todennäköisesti vanhin Hyvinkäällä säilynyt rakennus.

2 PÄÄRATA

Helsinki-Riihimäki-rata avattiin liikenteelle 1862. Hyvinkäällä voi tutustua rautateiden historiaan Suomen Rautatiemuseossa.

3 KAIVOPIHA

Hyvinkään Kaivopihasäätiön vanhustentalo rakennettiin puistomaiseen männikköön vuosina 1985–1986. Rakennukset suunnitteli arkkitehti Erik Adlercreutz. Sisäpihalla sijaitsevan Paavolan huvilan on todennäköisesti suunnitellut arkkitehti Josef Stenbäck 1800-luvun lopulla.

4 VIEREMÄ

Kaupunginosa on saanut nimensä Vieremä-nimisen tilan mukaan. Pientaloalueen rakenne perustuu suoraan arkkitehti Carolus Lindbergin asema-kaavaan vuodelta 1932. Monninkadun, Tasavallankadun ja Kansankadun varrella on säilynyt ryhmä vanhoja puisia pientaloja. Muista poiketen Kansankadun ja Monninkadun kulmassa on kivinen, jugendtyylinen Kivenhakkaajan talo, jolle antavat leimansa kivistä veistetyt ikkunakehykset.

5 VÄLENOJAN NUORISOTALO

Välenojan tilan puinen päärakennus on valmistunut 1900-luvun alussa. Kaupunki hankki tilan omistukseensa 1970-luvulla ja se toimii nykyisin nuorisotalona.

6 PERTTULAN TILAN PÄÄRAKENNUS

1900-luvun alussa rakennetussa rakennuksessa sijaitsee nykyisin englantipainotteinen päiväkot Kids' Valley.

7 JÄÄHALLI JA PERTTULAN NURMET

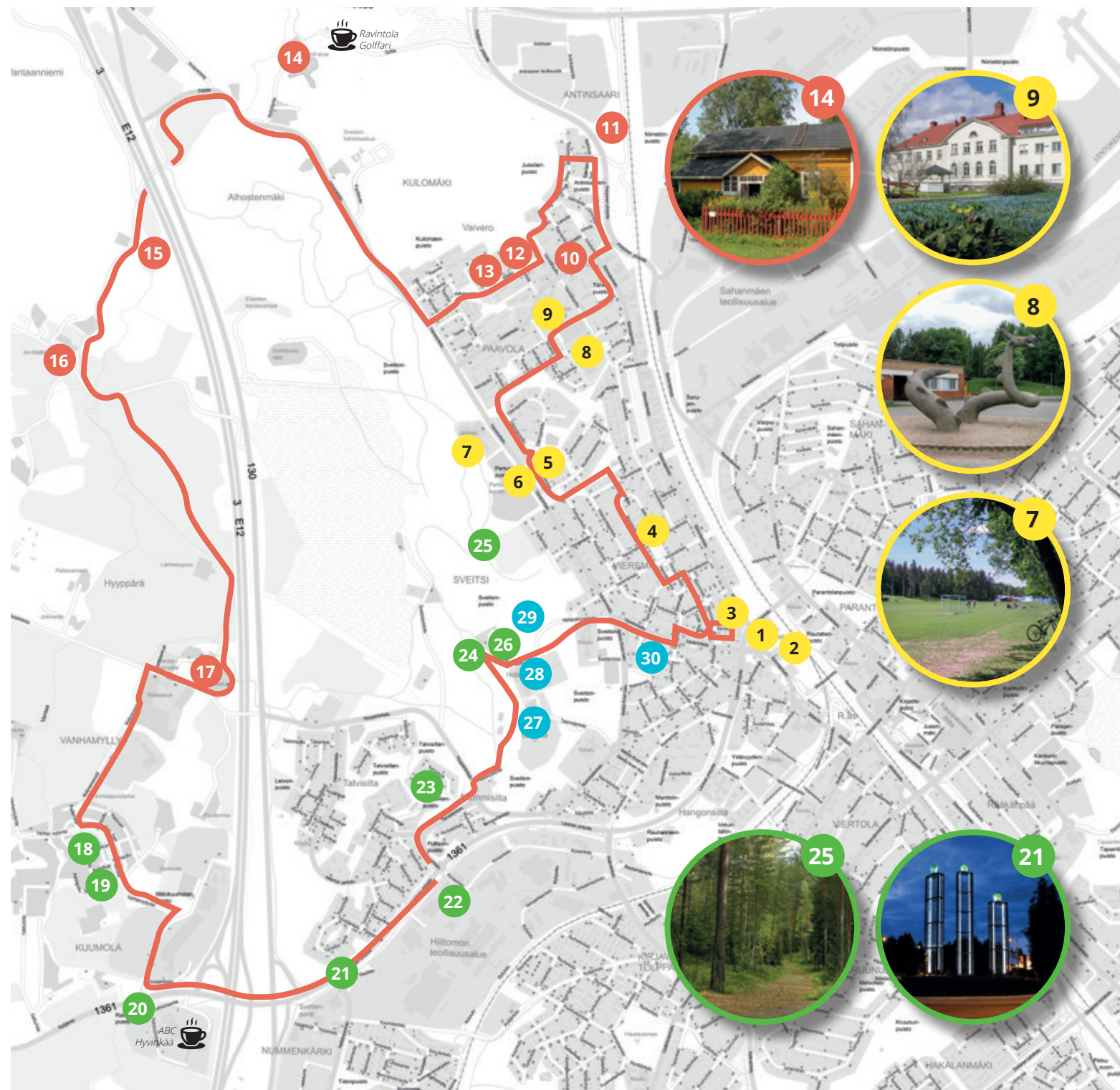
Jääliikuntakeskuksessa voi harrastaa jääkiekkoa ja luistelua. Jäähallin yhteydessä on kaksiratainen curling-halli, joka oli maan ensimmäinen lajissaan. Hyvinkääläinen Suomen curling-joukkue voitti olympiahopeaa vuonna 2006. Jäähallirakennusten eteläpuolella sijaitsevat Perttulan nurmet, jotka soveltuvat kesäisin pallopeleihin ja talvisin siellä on ensilumenlatu.

8 PAAVOLAN KOULU

Paavolan koulu on tyypillistä 1970-luvun arkkitehtuuria. Koulupihan valopilku on Anneli Sipiläisen komea betoninen "Lieska-Liisa"-veistos vuodelta 1975.

9 PAAVOLAN VANHAINKOTI

Heikki Siikosen suunnittelema klassistinen kunnalliskoti eli nykyinen Paavolakoti rakennettiin vuosina 1922–1923. Vaaleaksi rapattu rakennus edustaa hyvin aikansa sosiaalista rakentamista.

10 PAAVOLA JA KULOMÄKI

Kaupunginosa on saanut nimensä Paavola-nimisen talon mukaan. Tila kuului Vaiveron kylään ja mainitaan ensi kerran 1795. Paavolan kaupunginosaa alettiin rakentaa 1960-luvulla. Sille on ominaista väljästi katujen varsille sijoitetut kerrostalot ja umpikadut läpikulkuliikenteen estämiseksi. Kulomäki käsittää Paavolan pohjoisosan ja se sai oman asemakaavan 1973.

11 ANTINSAARI

Antinsaaren aluetta kehitetään teollisuusalueeksi. Alue soveltuu keskisuurien ja suurien yritysten ja logistiikan sijoituspaikaksi. Nimensä tämäkin alue on saanut paikalla sijainneen torpan mukaan.

12 PAAVOLAN SEURAKUNTAKOTI

Seurakuntakodin suunnitteli Arkkitehti Jorma Teerenmaa ja se valmistui 1975. Seurakuntakoti järjestää erilaisia erikoistilaisuuksia 6–8 kertaa vuodessa. Joka sunnuntai seurakuntakodilla on jumalanpalvelus.

13 PAAVOLAN PÄIVÄKOTI

Päiväkodin suunnitteli kaupunginarkkitehti Ahti Hoti ja se valmistui 1975. Päiväkoti on Sveitsin ulkoilu- ja liikuntapaikkojen läheisyydessä. Sijainti mahdollistaa hyvät edellytykset kesä- ja talviliikuntaan sekä retkeilyyn ja luonnon havainnoimiseen. Päiväkodissa on viisi ryhmää, joissa yhdessä toimii Pienten lasten koulu Kouluaitta.

14 VAIVERON MYLLYTLILA

Itse maatilan juuret ulottuvat aina 1700-luvulle, mutta ohi virtaavassa Vantaanjoessa oli paikalla mylly todennäköisesti jo 1600-luvulla. Mylly jatkoi toimintaansa aina 1930-luvulle. Nykyisin tilan rakennuksia ja miljöötä hoitaa ansiokkaasti Hyvinkää-Seura ry.

15 VANTAANJOKI

Vantaanjoki alkaa Erköjärvestä ja virtaa Suomenlahteen Helsingin Vanhankaupungin lahdella. Vantaanjoki mahdollistaa monia harrastuksia kuten kalastuksen, melonnan ja retkeilyä.

16 USMI

Usmin kylä on vanhaa asuttua Hyvinkäätä. Usmin alueen Ali-Mattilan mailta on löydetty pohjalainen kivi kivirves, jonka on arvioitu olevan noin vuodelta 2000 eaa. Usmin kylän halki soljuu 8 km pituinen Vantaaseen laskeva Paalijoki. Usmi on suosittu ulkoilualue. Sen ulkoilureitit ovat vaihtelevia ja vaativia.

17 HYYPPÄRÄN KARTANO JA RATSASTUSTALLIT

Hyypärän paikalla on ollut 1700-luvun lopulla Nikkilän kartanon torppa. Liikemies Johan Emil Helenius hankki tilan omistukseensa 1800-luvun lopulla ja loi siitä menestyvän maanviljelystilan sekä uudisti rakennuskannan päärakennusta myöten 1900-luvun alkuun mennessä. Heleniuksella oli Usmissa Hyypärän kivilouhimo, jonne vei Hyypärän kautta hevosvetoinen kapea rautatie, "rillirata". Sieltä louhittiin gabroa, "Hyvinkään mustaa", hauta- ja monumenttikiviksi. Kaupunki osti tilan 1973. Nykyään tilalla on hevosurheilukeskus.

